

נחלת ה' גליון 42

דבר העורך:

אין מראין סימן טוב לישראל עד שיחזרו ויבקשו שלשתן... בית המקדש

מעניני הפרשה - נבואות ה':

עבר הירדן (נחלת בני גד ובני ראובן)

נחלת ה'

נחלת ה' דא ארץ חיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ חיים - נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, א).

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 42 תמוז תשע"ז

מעניני הפרשה

פרשת מטות

שייכות המקנה לקדושת א"י

"וּמִקְנֵה רֵב הָיָה לְבָנֵי רְאוּבֵן וְלְבָנֵי גָד עֲצוּמִים מְאֹד" (במדבר לז, א) ומטעם זה הם ביקשו ממשוה רבינו שיתן להם את ארץ סיחון ועוג שב"עבר הירדן" לנחלתם - כי "אַרְצָה מִקְנֵה הוּא, וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֵה".

ומשה רבינו הוכיחם בחריפות שלא מצאנו אצלו דוגמתה - שלא ישתמשו ממלחמת כיבוש ארץ כנען, ולא ימיסו את לב אחיהם מלצאת למלחמה, ולכן - "וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֹרֹת צֶאֱן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֶה יַעֲרִים לְטַפְנוּ. וַאֲנַחְנוּ נִחְלָץ חֲשִׁים לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם הִבִּיאֲנָם אֶל מְקוֹמָם..". (ספ פסוקים טז - יז).

ומבואר שהם היו צריכים בקשה מיוחדת לבנות גדרות צאן, ואע"פ שמדובר בנחלתם שיכולים לעשות בה כחפצם, בכל זאת הם היו צריכים רשות לכך, משום שהבניה מעכבת את זמן המלחמה (עיני מהר"ם אלשיך).

וצ"ב, למה אכן הם לא נטלו עמם את הבהמות לארץ כנען למשך כל זמן המלחמה - כמו שעשו שאר השבטים, ומדוע היה כ"כ חשוב לבנות מיד גדרות צאן בעבר הירדן ולצורך זה לעכב את המלחמה.

שבת וא"י כנגד האלף השביעי - והבהמות שייכות לקדושת

וכדי לבא לתשובת הדבר - נקדים שלשה יסודות:

יסוד א:

כתוב (שמות כ, טז) "וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֵתָה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל דַּבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹקִים פֶּן נָמוּת", ומבואר בזה"ק (בבב"ש פ"ג, ט) שלאחר גלות מצרים - עם ישראל היו מזוככים מחטא אדם הראשון, והיו יכולים לקבל את "תורתו של אדם הראשון קודם החטא", שהיא **הפרי הפנימי**, והערב רב אמרו "וְאֵל דַּבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹקִים" שהם רוצים רק את **הלבוש והקליפה הקדושה** של התורה. - ונמצא שהתורה שנמצאת עמנו היום - היא הלבוש והקליפה הקדושה של תורתו של אדה"ר קודם החטא.

במקביל לכך, זה ההבדל בין האדם לבהמות: האדם הוא **הפרי הפנימי** של הקדושה, והבהמות הטהורות הם ה**לבוש והקליפה הקדושה** של האדם, וממילא, קודם "חטא אדה"ר" - האדם היה ראוי לעסוק בתורה העליונה שהיא **הפרי הפנימי**, ואילו הבהמות "היו במדרגת בני אדם עתה" ("אלשיך במד"כ, עמוד ט) - והם היו ראויים לעסוק בתורה שניתנה לנו בהר סיני, תרי"ג מצוות, שהיא ה**לבוש והקליפה הקדושה**.

ולאחר חטא אדם הראשון - "ירד האדם למדרגת בהמה, ואז נצטוו בתרי"ג מצוות, והוא סוד: נמשל כבהמות נדמו..". ("אלשיך במד"כ, סג), והבהמות ירדו עוד יותר נמוך, והן מופקעות מהמצוות.

ולעיתים לבא יחזרו הבהמות למדרגתן נעיינו רמד"ו (דכ"ה, משנה למלך עמ"ד ר - ד) "וצוה לישראל לאכול מהם (=מהבהמות הטהורות) כדי לברר הניצוצות הקדושות מתוכן, ולהעלות מבחינת בעלי חיים אל בחינת המדבר.. ויתצבו כמו לבוש אל הקדושה..". (וע"פ צ"ח ספ"ד הליקוטים "מ"א ס"ג, ד"ה "גם הצ"ח יקומו לתחיה לעתיד לבא").

אמנם מצאנו שתי מצוות, שגם לאחר חטא אדם הראשון - הבהמות שייכות קצת למצוה. והן: **שבת וארץ ישראל**.

* **שבת** - מצוות "שבייתת בהמתו", הוא "לפי שהם ה**לבושים של הקדושה**, וביום הקדושה הזה אפילו ה**לבושים** עצמן נכללים בתוך הקדושה, ולא נשאר כלום מבחוץ". (כמ"ד וז"ל שמו"ט עמ"ד).

וכן "**שבייתת עבדו ואמנתו**", (עיני רמד"ו דכ"ה צ"ח צ"ח ט"ז ט"ז) וכן "**שבייתת כלים**" לבית שמאי (שבת פ"א, ט) - משום שגם **ממונו** בכלל "לבושי הקדושה", כמו בהמתו.

* **ארץ ישראל** - משה רבינו אמר לפרעה בזמן יציאת מצרים (שמות י, לו): "וְגַם מִקְנֵנוּ יִלָּךְ עִמָּנוּ לֹא תִשְׁאַר פְּרָסָה" - "שלא תשאר אצלו כלום מצד הקדושה, ואפילו מן המדרגות התחתונות של בחינת ה**לבושים**, שהיא סוד ה'פרשה' של המקנה..". (כמ"ד שמו"ט עמ"ד קטו).

כלומר, שצריך שגם ה**בהמות שהן לבושי הקדושה** - יכנסו לקדושת ארץ ישראל (יציאת מצרים והכניסה לארץ ישראל - הם בחינת אחת, בבחינת "סור ומרע ועשה טוב", לצאת מטומאת מצרים - ולהיכנס לקדושת ארץ ישראל המקבילה לה. וכמשי"כ (דכ"ה, ג) "וְאִתְּנֵנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם - לְמַעַן הִבִּיא אֶתְּנֵנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם".

עלה בידנו **ששבת וארץ ישראל** יוצאים מכלל המצוות - לענין שצריך שגם ה**בהמות יכללו בתוך הקדושה**.

וטעם הדבר: משום **ששבת וארץ ישראל** יוצאים מכלל המצוות - לענין שהם כנגד האלף השביעי (שבת - ידוע, ארץ ישראל - כמשי"א בהקדמת הזוהר דף א, א: "בארצנו דא יום שבת.."; וברמ"ד וז"ל וימיו עמ' טז): "ארץ ישראל היא בחינת שבת ממש" - ועיני "מעניני הפרשה" גליון 26.

וממילא, כמו **שבאלף השביעי** - הבהמות שהן לבושי הקדושה, יעלו למדרגת אדם כפי שהוא היום, עד שתהינה מצוות בתרי"ג מצוות, כך לענין **שבת וארץ ישראל** - שהם

דבר העורך

בזמן שעלה למלוכה רחבעם בנו של שלמה המלך, מרדו בו ישראל והקימו את מלכות עשרת השבטים, כאשר באותה שעה הם אמרו לו "מה לנו חלק בידך ולא נחלה בבן ישי לאהליך ישראל עתה ראה ביתך דוד". חז"ל מבארים שבאותה שעה הם מאסו בשלשה דברים **במלכות שמים** [השכינה הקדושה], **במלכות בית דוד**, ו**בבית המקדש**, וזו היתה הסיבה לתחילת תהליך החורבן.

ועל כך מסיימים חז"ל "אמר רב שמעון בן מנסיא אין מראין סימן טוב לישראל עד שיחזור ויבקשו שלשתן, הה"ד (ואסע ג, ה): אחר ישוב בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם - זו מלכות שמים, ואת דוד מלכם - כמשמעו, ופחדו אל ה' ואל טובו - זה בית המקדש כד"א (דכ"ה ג) החר הטוב הזה". (הובא בכ"ט ס"ג).

מבואר בדברי חז"ל שישנה בקשה נוספת כלפי "מלכות בית דוד" ו"בנין ביהמ"ק" - מה שלא נכלל בבקשת "מלכות שמים" דהיינו השכינה הקדושה. וצריך להבין, הרי "מלכות בית דוד" ו"בנין ביהמ"ק" - הם רק צינורות להעביר את זיו השכינה, וממילא הבקשה על מלכות בית דוד ובנין בית המקדש היא גם כן בקשה של מלכות שמים, ומדוע אומר התנא שיש כאן בקשה נוספת שאינה כלולה בבקשה של "מלכות שמים"?

*

אבל ביאור הדברים אנו יכולים ללמוד מהעולם הגשמי הנראה לעינינו. כאשר אדם אוכל פרי, התכלית היא שגופו יקבל את הויטמינים הנמצאים בתוך הפרי, שהם כביכול ה"גשמה" שלו, אבל הקב"ה חקק בטבע הבריאה שהגוף לא יכול לקלוט את הויטמינים האלו עד שהם יהיו בתוך הפרי וחלק ממנו.

כמ"כ כלל נוסף טבע הקב"ה, שהאוכל לא נספג בגוף כראוי א"כ האדם אוכל מתוך תיאבון, ולא אם הוא אוכל בעל כרחו כמו מי שאוכל אבנים.

ומעתה נתאר לעצמינו שיבא אדם ויאמר, מאחר שתכלית "אכילת הפרי" הוא הויטמינים, ומאחר שתכלית התיאבון הוא בשביל שהאוכל יספג בגוף - א"כ מספיק שיש לי תיאבון רק לויטמינים, ולא לכללות הפרי.

אבל באמת טעות בידו, משום שאם אין תיאבון לכל הפרי - הרי זה כאילו הוא אכל את הויטמינים בלי הפרי, וכמו שא"א לאכול את הויטמינים בלי לאכול את הפרי - כך הגוף לא יכול לקלוט את הויטמינים כראוי, אם אין לו תיאבון לכל הפרי.

הדבר המקביל לתופעה הגשמית הנ"ל היא בקשת מלכות בית דוד ובנין בית המקדש. אמנם התכלית שלהם היא "הגשמה" שבהם - מלכות שמים, דהיינו השראת השכינה, אבל א"א להגיע למלכות שמים אלא דרך הצינורות האלו, וכמו שא"א לאכול את הויטמינים בפרי אלא ע"י אכילת הפרי ודווקא ע"י שאוכלים אותו עם תיאבון, כך א"א להגיע ל"מלכות שמים" - אלא ע"י "מלכות בית דוד" ו"בנין בית המקדש", ודווקא מתוך השתקקות אליהם.

ולכן כתב הרמח"ל (מלאכי גאולתו) לגבי "מלכות בית דוד": "ועוד דבר אחר נכלל בתיקוני המשיח, והוא, היות נשמות כל ישראל נקשרות בעטרה שמזמנים למשיח, ועל ידי זה נמצאת תאות כל העם אל רועם ואהבתם ואמונתם אליו גדולה מאד וזה יהיה קיום השלוח והמנוחה כל הימים".

כל כך חשוב שתהיה "תאות כל העם אל רועם..", כי רק דרך ה"בבקשו את דוד מלכם" - זוכים שהשראת השכינה תיקלט כראוי בנשמתם.

וכמו כן כלפי בית המקדש נאמר "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד. כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו - ש"צריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו" (תהילים פ"ט), ולא יבא עת חנינה לציון, עד שבניה יחמדוה בתכלית החמדה והתשוקה" (רמ"ד וז"ל, תהלים קו, נ"ד). [וארץ ישראל היא התפשטות קדושתו של ביהמ"ק, וכמשי"כ רמ"ד וז"ל (דכ"ה ט"ז) למלך עמ"ד תמו": "בית המקדש הוא הפרי והמוח הפנימי של ארץ ישראל"].

*

ענין האבילות על בית המקדש - אשר אנו נמצאים בתוכה - הוא ענין מענין ה"בקשה והתשוקה" לבנין ביהמ"ק, שכן האבילות מגיעה מתוך ההשתקקות לבית המקדש. מי שמשתוקק וכוסף ואוהב דבר מסויים, והדבר הזה אצלו נולקח ממנו - הוא אָבֵל, וכמו שאמרו "שמוח את ירושלים וגילו בה כל אוהביה - שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה",

הרי ש"אוהביה" מקביל ל"המתאבלים עליה".

הז"ל מספרים על שישים רבוא עיירות שהיו לינאי המלך ב"ה המלך שבכל אחת ואחת מהם היו בה כיוצאי מצרים, חוץ משלש שהיו בהן כפליים כיוצאי מצריים, וכולם הרבו. ועל זה נאמר הפסוק "בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב". (גינון נג, טו).

ולאחר שמוספרת הגמרא מספר מעשים המורים על גודל צדקתם של אנשי כפר סכניא [יעו"ב במה"ל חידושי אגדות שם שהיא היתה מה"ר המלך], היא שואלת "אל אבי לרב יוסף ומאחר דהוה צדיקים כולי האי מאי טעמא אינענש? אל משום דלא איאבול על ירושלים, דכתיב שמוחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה שישו אתה מושו כל המתאבלים עליה".

ולכאורה אינו מובן, הרי הם היו צדיקים גמורים, וכי משום שחסרה מהם מעלה אחת על נענשו כל כך, עד כדי כך שהפסוק אומר עליהם "בלע ה' ולא חמל" שהקב"ה כלה אותם כביכול ככלי אין חפץ בו, ומדוע לא הועילה כל צדקתם?

אבל לפי הדברים הנ"ל מבואר היטב, שהרי תכלית קיום המצוות היא "למען תחיון ורבייתם ובאתם וירשתם את הארץ" (דברים ת, טו, ו) והלכנו בזה בגלגולות מ-36 עד 40, ולרשת את הארץ היינו שגם הנפש והנשמה של האדם יירשו את הארץ הקודש, שזה נעשה ע"י התשוקה לארץ ישראל וכנ"ל, וכיון שהם לא התאבלו על ירושלים, דהיינו שהם לא הרגישו תשוקה אליה, ממילא כל המצוות שלהם לא הביאו לתכלית, ולכן "בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב" - בבחינה מסויימת לא היה להקב"ה חמלה וצורך בכל "נאות יעקב" כשהם במצב כזה.

את ההתקשרות העצומה לבית המקדש שנחננו רואים אצל דוד המלך, שבמקומות רבים הוא מדבר על הכיסופין שלו לבית המקדש וכמו שאמר (תהלים פז) "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'". ומתוך אותם הכיסופין הוא נשבע: "אם אבא באהל ביתי, אם אעלה על ערש יצועי - עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב". (קס קלג). ומאידך, לפי הדרגה שלו היתה תביעה עליו ועל בני דורו על תביעת בנין בית המקדש, "כל אותן האוכלוסין שנפלו בימי דוד - לא נפלו אלא ע"י שלא תבעו בנין בית המקדש..." ("מלדס שמואל" ס"פ לא).

*

גם בימינו אנחנו יכולים להתבונן בהנהגותיהם של גדולי ישראל שהיו קשורים עד כלות הנפש לבנין בית המקדש וארץ ישראל, אחד מהם היה הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ זצוק"ל:

"במעון הפרטי הדל אשר רש"פ התגורר בו עם בני משפחתו, התנוססה מעל גבי הקיר בחדר האוכל - מול מקום מושבו אצל השולחן - באותיות גדולות שחורות, השבועה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני". - בכל הזמנים והעתים עמד ענין זה במרכז מחשבותיו.

ההזדהות הנפשית שלו עם ציון וירושלים קיבלה כל מיני צורות ביטוי, לפעמים באישון לילה, בהדרי חדרים, היה מתיישב על הריצפה ועורך "תיקון חצות" בבכיה גדולה כמי שמתו מוטל לפניו. או כשלמד, לדוגמא, עם שומעיו לקחו בתנ"ך את נבואות ישעיה בן אמוץ, הרי בכל פעם שהגיע לפסוקים המדברים בצרות וחורבן ירושלים התייפח בבכי מר, רווי יגון ושבד; וכשהגיע לפסוקי דנחמאתא, שוב זלגו עיניו דמעות - אך הפעם היו אלו דמעות של שמחה" ("שולחן דלחמנא" עמוד 263 - 264).

מספר אחד מתלמידיו: "בשיעורים אלה, יותר ממה שלימד רש"פ בדיבורים שהוציא מפיו, הרבה יותר לימד במה שלא הספיק לבטא בניב שפתיים, מכיון שאחרי מלה אחת או שתיים נאז כל כך רגשותיו הסוערים, עד שהיה פורץ לעניניו בבכיה גדולה ו"נותן דמעיו כשל חרמון" - כביטוי של ריה"ל - מרוב געגועים, מבלי שיהיה מסוגל להמשיך. משהו דומה ראינו אצלו לפעמים בעת שנקרא למפסיר, והיה מרטיב את הסיפור בדמעותיו, כשהגיע לברכה המלחלת "רחם על ציון כי היא בית חיינו..."

"בכלל", מוסיף ומדגיש תלמיד ותיק, "אין להשוות את מה שקוראים בספר על "ציון" ו"ירושלים" עם מה שראינו אצל רבי שרגא פייבל עין בעין. ראה ראינו לפנינו אדם בצלמנו כדמותנו, אשר המלה "ציון" או "ירושלים" מוציאה אותו - בלי שום גזומא - משייוי משקלו, בבחינת "כי חולת אהבה אני". (ק"ר עמוד 272).

*

חייו ומותו, בריאותו וחוליו - תלויים היו בשלום ציון וירושלים: "התקף הלב הראשון שפקד אותו, התרחש ביום החורבן תשעה באב, כשקראוהו ב"בית מדרש עליון" לעלות לתורה ל"מפסיר", ופרץ של דמעות שטף את פניו. כשהגיע אז רש"פ לברכת "רחם על ציון כי היא בית חיינו, ולעלובת נפש תושיע במהרה בימינו", עתק בהתרגשות עזה ביותר, עד שכמעט קרס תחתיו.. (קס עמוד 272).

התקף הלב האחרון, אשר ממנו לא קם, ג"כ היה בהקשר לציון וירושלים: "ביום הששי עש"ק לסדר "אם בחוקותי תלכו", "י"ט באייר תש"ח, נפלה העיר העתיקה ירושלים ו"הכותל המערבי" בידי הערבים... באותו ליל שבת קודש פרשת "בחוקותי", כאשר השלים במעונו את סעודת הלילה וברך ברכת המזון, כשהגיע רש"פ למלים "רחם נא ה' אלקיני על ישראל עמך ועל ירושלים עירך..." התפרץ בבכי נורא מבלי שיוכל להירגע עד שקרס ארצה מתעלף. הרופאים שהוועקו מיד אליו, איבחנו שלקה בהתקף לב קשה... לאחר שסב"ס טרזיס עזר אהבה עוד כשלושה חודשים ומחצה, תמה ונשלמה מסכת חייו. (קס עמוד 506).

אשרי המחכה ויגיע לימים (ונואל יב, יג). במהרה בימינו אמן. בברכת התורה, העורך

מעין האלף השביעי - הבהמות עולות למעין "מדריגת אדם כפי שהוא היום", שיש להם קצת שייכות לקדושת המצוה, כפי הגדרים שהתורה קבעה.

כניסת הבהמות בתוך הקדושה - היא שלימות האדם עצמו

יסוד ב'

כתוב (בבאבא, טו, יז - יח) "וַיַּעֲקֹב נָסַע סִפְתָּהּ וַיִּבְּן לוֹ בֵּית וַלְמִקְנֵהוּ עֶשֶׂה סִפְתָּהּ... וַיִּבְּא יַעֲקֹב שְׁלָם..."

ומבארים חז"ל (זו"ק ויטלה קעב, ט: ב) "שכיון ש"וַיַּעֲקֹב נָסַע סִפְתָּהּ" - שנתדבק בשכינה וגופה ארץ ישראל [נעין זו"ח חקת ופא, ט: ב] "והארץ אוכר - ארעא קדישא - סוכת דוד" - "לכן וַיִּבְּא יַעֲקֹב שְׁלָם" - שנעשה האדם השלם, כי השכינה היא שלימה, ומי שמתדבק בה - נעשה האדם השלם.

וממשיכים חז"ל ומבארים בזה את הכתוב (תהלים עג, ג) "וַיְהִי בְשָׁלֵם - סְפוּ", שמי שמתדבק בסוכו ובציון - נעשה שלם.

והוסיף הגר"א ("האגון החסיד מוילנא", עמוד רמז-ז. - ועיין השלמת דבריו בגליון 37 ב"מדבכי רבנותיו"):

"כי שתי המצוות שאדם נכנס בהן שלם בכל גופו, הם "לבושו" - נבין למה מקנהו וזהו משום שיש כלל "שהדומה מתדבק בדומה" (עיין רמ"ד וואלי ויקרא עמ' כ"ז), ולכן כדי שהשכינה השלימה תשרה על האדם - צריך שהוא יהיה "האדם השלם" (עיין זו"ק אמור דף 5 - א; "דבר ה' א, ב, ג; מסילת ישרים פ"א: "...האדם השלם אשר זכה לידבק בנבואו והשלם..."). ובכדי שהוא יהיה האדם השלם - צריך שהוא יכנס בכל גופו בשלימות לא"י.

ועפ"י היסוד הראשון, שמקנהו וממונו של האדם הם "לבושו" - נבין למה מקנהו וממונו של יעקב אבינו, הוזכרו כאן - הן לענין הפעולות שעשה כדי לידבק בשכינה, והן לענין השלימות שקנה מדביקותו בשכינה:

לענין הפעולות שעשה כדי לידבק בשכינה - כתוב "וַלְמִקְנֵהוּ עֶשֶׂה סִפְתָּהּ", שגם את הבהמות - שהן הלבושים שלו - הכניס לסוכה ולציון, וזה סעיף בענין "שצריך שאדם יכנס בהן שלם בכל גופו" - שזה כולל לבושו, דהיינו מקנהו.

לענין השלימות שקנה מדביקותו בשכינה - כתוב "וַיִּבְּא יַעֲקֹב שְׁלָם", ודרשו חז"ל (קט"ב, ג) "שלם בגופו שלם בממונו...". השלימות של ממונו זה השלימות של האדם עצמו, "וַיִּבְּא יַעֲקֹב - עצמו - שְׁלָם", כאשר "בממונו" יש שלימות.

שורש נשמת בני גד - בעבר הירדן

יסוד ג:

בפרשת נחש מוזכרת חלוקת הארץ לשבטים, וכמשי"כ (במדכ טו, ג) "לְאַלְפֵי תַחְלָק הָאָרֶץ בְּנַחְלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹתָי". ומבאר שישנו ענין מיוחד שכל שבט יהיה בתחלה מיוחדת לו.

והטעם - ביאר רמ"ד וואלי (במדכ עמ' רעט; זלט), משום שארץ ישראל היא גוף השכינה - אשר היא [-השכינה] המרכז של כל שרשי נשמות ישראל, וכל חלק שבא"י - הוא גוף ל"שורש נשמה" של יהודי, ולכן כל יהודי צריך לשבת בחלק בארץ - שהוא הגוף של שורש נשמתו, ומשם הוא יינק את חיותו, ויצליח במעשיו.

[ועיין "שיחות לספר ויקרא" להגאון ר' אביגדר נבנצל שליט"א (עמ' ק"ט-טו): "...שאותן ד' אמות שיש לכל יחיד בארץ ישראל - שייך לשורש נשמתו העליון... ונשמתו דבוקה ואחורה בחלקת קרקע זו..."]

ואומר רמ"ד וואלי (במדכ עמוד סכ"ט. ועיי"ש עמוד זלט): שהגוף של "שורש נשמתם" של בני גד ובני ראובן - היה בעבר הירדן, וכמו שאמר להם משה, שאם הם יצליחו במלחמה בנקל "שיתקיים וְנִכְבְּשָׁהּ הָאָרֶץ... כאילו נכבשת מעצמה בלי שום יגיעה ועמל" - סימן שאכן שורש נשמתן בעבר הירדן.

מקום "טפס ומקניהם" - בחלק "שורש נשמתם"

ולאחר שנתבאר ג' היסודות הנ"ל - תתיישב הקושיא שפתחנו בה, למה בני גד היו צריכים לבנות גדרות צאן, אע"פ שזה מעכב את זמן המלחמה?

התשובה: משום שהמקום - שהוא הגוף של "שורש נשמת בני גד" - הוא עבר הירדן [כמו ביסוד ג], וממילא הוא ג"כ הגוף של "שורש נשמתם" דהיינו בהמתם. ולכן היה נצרך שבני גד יקבעו את דירת בהמתם ב"עבר הירדן" בהקדם האפשרי, הן מצד שזו שלימות בהמתם [כמו בביסוד א]. והן מצד ששלימות בהמתם - היא שלימותם של בני גד עצמם [כמו בביסוד ב].

ואדרבה, דווקא פעולה זו שמעכבת עכשיו את זמן המלחמה, משום שלוקח זמן לבנות גדרות צאן בעבר הירדן - הרי שדווקא פעולה זו תסייע להם אח"כ למהר את ההצלחה בשעת המלחמה, משום שע"י "לבושי נשמתם" דרים במקום שורש נשמתם - עי"ז "שורש נשמתם" יסייע להם במלחמה. [כמו שהובא בביסוד ג].

וקל וחומר שנצרך שיבנו ערים לטפס בעבר הירדן, שהרי "הכל מעלין לארץ ישראל... לירושלים... (בבבא ק"י, ט), "את כל בני ביתו אדם כופה לעלות ולישב עמו בירושלים". (ק"י). וזה לא רק בכדי שבני ביתו יסייעו לו לעלות לארץ ישראל, אלא ששלימות בני ביתו שהם חלקי נשמתו - היא השלימות שלו עצמו.

ובבחינה יותר רחבה, כל עם ישראל הם חלקי נשמתו של כל יחיד מישראל, ועלייתם לא"י - היא השלימות שלו עצמו, וממילא, רק כאשר כל ישראל יעלו לא"י - יתקיים בשלימות בכל אחד מהם: "וַיְהִי בְשָׁלֵם - סְפוּ, וּמַעֲוַנְתוֹ בְּצִיּוֹן".

תמצית המאמר

קושיא: למה "בני גד וראובן" בנו גדרות צאן למקניהם בעבר הירדן, למרות שזה מעכב את זמן המלחמה? תשובה: עפ"י ג' יסודות: א. הבהמות "לבושי האדם", ולעיתים לבא יתחייבו בתרי"ג מצוות * ולכן יש לבהמות שייכות לקדושת מצוות שהם מעין האלף השביעי (נשבת וא"י). ב. יעקב הכניס בהמותיו לסוכה שהיא בחינת א"י * כי שלימות לבושו הוא חלק משלימותו * ורק אז יויבא יעקב שלם". ג. הנחלה של כל יחיד בארץ - היא הגוף של "שורש נשמתו" המסייע לו בעבודת ה' * ושורש נשמתם של בני גד "ולבושיהם" היה בעבר הירדן. ומעלה מיושב: דירת בהמותיהם בעבר הירדן - שהוא שלימות בהמותיהם - הוא ג"כ שלימות עצמם * וממילא אדרבה, זה גירוס ש"שורש נשמתם" יסייע להם להצליח יותר מהר במלחמה.

מדברי רבותינו

הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ זצוק"ל - מייסד ומנהל רוחני בישיבת "תורה ודעת" - חלק ב' ¹

תורה בארץ ישראל

וחלילה! הלא זו מדרכי ה' הנסתרות, ולעשותם שלוחי ההשגחה העליונה לתשועת ישראל, כדי שיחזרו לבסוף אל שרשם בקודש. הלא בנפש כל יהודי פנימה מהבהב ניצוץ קדוש, הנקודה הפנימית ("דאס פינטעלע איד"), שלא רכש אותה בחריצותו וביזמתו שלו, כי אם זכה בה ירושה ונחלה ממורשת אבות, ולכן אינה מותנית כלל בבחירתו החפשית.

לכל יהודי שני פנים: האחד כאדם יחיד, והשני כחלק בלתי נפרד מכלל ישראל. אם את חלקו כיחיד ביכלתו להפסיד בידים, הנה זה האחרון משתמר בקרבו כל עוד שאינו משחית לחלוטין את פנימיות נפשו, ועדיין יש לו חלק באלקי ישראל; ואילו משעבר ח"ו את קו התחום הזה, והופך להיות שונא ישראל, אז אבד ממנו גם הזיק האחרון של עם-סגולה ונכרת משרשו.

והנה רואים אנו, כי אנשים אלה עדיין לא איבדו כליל את הקשר החי עם כנסת ישראל, וההשגחה העליונה מחוננת אותם בזכיה לעסוק בגאולת א"י, ועל ידי כך לא יצאו מכלל ישראל. ("שלוחא דרחמנא" עמוד 501).

תיקון חטא המרגלים

"הוא היה אומר": "שכשם שהמרגלים מאסו בארץ חמדה, מבלי להעריכה, כך גם צריך להיות עכשיו התיקון מצדנו: מבלי כל הערכה שכלית, אלא **מכח משיכה טבעית, אהבת נפש**, ככתוב בספר תהלים: **"כי רצו עבדיך את אבניה"**, ואין טעם ברצון..." ("שלוחא דרחמנא" עמוד 272).

צפה "לרגלו" של משיח

כסלו תש"ח, נפל דבר בעולם היהודי: בעצרת האו"ם החליטו ביום ש"ק פרשת וישלח, ט"ז בכסלו, לאשר הקמת מדינה יהודית בא"י. כאיש ההלכה הגיב רש"פ על המאורע בשעת "רעוא דרעיון" בשבח ובהודיה לאלקים הטוב והמיטיב. ("שד"ר" עמוד 498 - ועיין בגליון קודם).

מדינה זו, הסביר, היא כדוגמת תינוק שנוולד זה עתה. ואמנם יש מי שמגיה מבטן אמו בלידה גרילה, כשהראש יוצא תחילה, ויש מי שבא לעולם בלידה הפוכה, כשהרגלים יוצאות תחילה; זוהי בהחלט לידה קשה והרת סכנות, זוהי לידה שלא בדרך טבעית, אך גם בלידה כזאת עשוי הילוד לצמוח ולגדול, ברחמי שמים, אדם בר-קיימא. לאמור:

גורלו של ילוד כזה לא נחרץ מראש למוט, ועתידו מותנה באופן התפתחותו. נכון, המשיך, שהמדינה לא יצאה עם הראש תחילה, דהיינו שגדולים וכשרים שבישראל מתווים את דרכה; המצב הוא הפוך, ה"רגליים" יצאו ראשונה, אבל גם ב"לידה" כזאת הדבר אפשרי ושישתלשל ממנה "יצור" טוב ויפה. ומי יודע? אפשר לכך נתכוונו חז"ל באמנם (ילקוט שמעוני, עמוס תקמ"ט): "אם ראית דור מחרף ומגדף, צפה לרגלו של משיח..." ("שד"ר" עמוד 500).

קיום "נדחי ישראל יכנס", והצלה מהתבוללות

אף לתלמידים מן ה"מתיבתא" שבאו לראש את פיו, איך להתייחס לתופעה החדשה מבחינה השקפתית? ענה ואמר: "מסתבר, שבנסיונות החדשות, דהיינו כשתהיה ליהודים מדינה בא"י, יקל - כביכול - להתגשם היעוד הנבואי "נדחי ישראל יכנס". [ועוד] זה יעזור ליהודים תועים ונדחים באפסי תבל, להיזכר שהם יהודים, ולהינצל מהתבוללות. ("שד"ר" עמוד 500 - 501).

כבשי דרחמנא

לשאלה נוספת, מדוע נתנו לנו משמים את המתנה הזאת מידי הגויים, ובתיוכם של עוברי עבירה? השיב רש"פ: "אלו כבשי דרחמנא, זוהי בחינת 'דודי שלח ידו מן החור'. [ושם בהערה 11: השהו מדרש רבה שהש"ר (ה, ד): 'וכי מה טיבו של חור זה, להיות מגדל שרצים? אלא כך אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: רבש"ע, כל נסים שעשית לי ע"י כורש, לא היה מוטב לעשותן לי ע"י דניאל וע"י אדם צדיק?'] (עיין ר"ה ד, א שכורש החמיץ).

יתכן שהקב"ה מושיט להם עכשיו חוט הצלה להיאחז בו, לבלתי ידח ממנו נדח, אלא שעדיין הדבר תלוי ועומד אם אכן ישכילו לתפוס את החוט ויאחזו בו... "כמו כן יתכן, הוסיף, שהעולם כולו איבד את זכות קיומו, אחרי עמידתו מנגד בימי השמדת ששה מיליון יהודים, והיה חסד הבורא ית"ש על עולמו שזימן לאומות הדבר טוב לעשותו - להשיב לעם ישראל את ארצו אשר נגזלה ממנו לפני קרוב לאלפיים שנה - כדי שלא להחזירו לתוהו ובוהו. "ורחמי על כל מעשיו" מתבטא אף בזאת, שכל אחד מברואי השם ניתנת לו ההזדמנות לפעול דבר טוב, שבזכותו העולם מתקיים. ("שד"ר" עמוד 501).

הקב"ה זיכה את כולם לעסוק בגאולת א"י - שתהי להם זכות לחזור בתשובה

"הבה נזכור" המשיך והסביר, שבעוה"ר האידיא רוב העם היהודי אינו שומר תורה ומצוות. ומה גורלו? מה יהיה בסופו? כלום יסופו וילכו לאיבוד? חס

הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ זצוק"ל [בימין התמונה - מאחורי הג"ר ראובן גרוזובסקי זצוק"ל]

בעקבות דמשיחא - העליה לא"י כן תצלח

והיה מסתייע ותומך יתדותיו, בבואו לנמק עמדתו בסוגיא קשה זו, בדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן זצ"ל מלובלין, שכתב בספרו "צדקת הצדיק" על הכתוב מפרשת שלח "והיא לא תצלח", כהאי לישנא: "נראה שעצה היא, אלא שלא תצלח. ודייק והיא, שבכל מקום דרשו רז"ל: היא ולא אחרת; שיש זמן אחר שמצליח, והוא זמננו זה שהוא עקבי משיחא". ("שד"ר" עמ' 503 - 504).

הנהגת היחוד

כן הסתייע מדברי רבינו משה חיים לוצאטו זצ"ל בספרו "דעת תבונות" (סימן ל'), בענין גילוי יחודו ית"ש, אשר לפיהם יש זמן בעקבות משיחא, שבו אין הקב"ה מנהג עולמו והנהגת שכו ועונש, וממילא אין השתלשלות המאורעות תלויה אז באם הדור זכאי או חייב, ודי בזה לחכימא. ("שד"ר" עמ' 504).

"שמחה לארצך" ואח"כ "ותמלוך אתה ה' לבדך"

אין שום מניעה, פירש עוד בשיחה, שיקבלו ישראל את א"י בחזרה עליה חפשית אפילו כשאינם ראויים לה, ורק אחר כך ישובו לאלקים. הלא כך תיקנו אנשי כנסת הגדולה בנוסח התפילה: "ובכן תן כבוד ה' לעמך... שמחה לארצך... ותמלוך אתה ה' מהרה לבדך...". דהיינו שקודם כל ישיבו להם את הארץ, ותרום קרן ישראל, ויגדל כבודם בקרב העמים, ולאחר מכן ימלוך ה' לבדו, והם עמו אשר יעבדוהו. ("שלוחא דרחמנא" עמוד 504).

כל ישראל יעשו תשובה בא"י - לפני שיגיע זמן קיום "ואבדתם מהרה"

וכבר היה מעשה באחדים מתלמידיו, שהשכימו באותם ימי כסלו תש"ח לפתחו של אדמו"ר חסידי מפורסם בויליאמסבורג, אשר היה ידוע בהתנגדותו למדינה, כדי לשמוע מה בפיו אחרי ההכרזה באו"ם. הסביר להם האדמו"ר, כי אין שום סיבה לשמוח כעת, מכיון שהמדינה לא תיכון בידי עוברי עבירה בשום פנים, ולא יהיה לה קיום כלל כ"קקיון דיונה" שכן לא יעשה הקב"ה את תורתו פלסתר, ובתורתו בפרשת "והיה אם שמוע" כתוב מפורש, שאם יתפה לבנם לסור מדרך התורה, יאבדו מהר מעל הארץ הטובה אשר נתן ה' להם. הלכו התלמידים וחזרו על דבריו באזני רש"פ. מיד נענה ואמר: "בודאי הדברים כשלעצמם נכונים, דבר אלקינו יקום לעולם, אך הכתוב מדבר רק באם ישתרשו בחטא ולא יתחרטו כלל, בעוד אנחנו אסירי תקוה שלאט לאט ישובו לאבינו שבשמים...". ("שלוחא דרחמנא" עמוד 504).

⁵ עיין בגליון 31 ב"מדברי רבותינו", הערה 5 מהגר"ח זוננפלד זי"ע: "ואני מאמין שכל חלוץ המשתתף בבנין הארץ, תעמוד לו זכות ארץ ישראל שיחזור בתשובה."

⁶ עיין בגליון 26, ב"נבואות ה'" - "גאולת בעתה - מכה הנהגת היחוד, לדבקים בארץ ישראל". ובגליון 32 ב"נבואות ה'" - "שבועות ה'" - כח יותר חזק מהמעשים טובים שבכל הדורות."

⁷ ובגליון 20 "מדברי רבותינו" על האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג זי"ע, בד"ה "כשמגיע 'רצון' מאת ה' לגאולת א"י שמוע" כתוב (דברים יא, יז) "ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה", ואמרו חז"ל (גיטין פא, ב): "מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשין ותרתי הוא". שהקב"ה ממתין לאחר הכניסה לארץ ישראל עם העונות - שמונה מאות חמשים ושתיים שנים, ורק אז הוא מגלה.

⁸ וכן מובטח שלאחר הקיבוץ גלויות שהתחילה תוך כדי העונות (כמבואר ביחזקאל ל"ו, וכן"ל), לא תהיה כזו מציאות של "ישיבה בארץ יותר מתתנ"ב שנים" ביחד עם עונות, כי לאחר הקיבוץ גלויות הקב"ה יעיר את לב ישראל לעשות תשובה - הרבה לפני שיעברו תתנ"ב שנים.

¹ ראה בגליון 41 דברי הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל עליו, ועל הספר "שלוחא דרחמנא" - "הוא ספר כביר ביותר, כולו ממש, מברכה לכריכה". ראה עוד ב"דבר העורך" עליו.

² עיין בגליון 29 במדור "נבואות ה'" - "ברגליה חריב וברגליה מתבנין".

³ עיין בספר "האיש משה" על הג"ר משה סולוביצ'יק זצוק"ל, (ח"א, עמ' קע"ג-ד): "נשאל רבינו אם ישנו יהודי שאינו שומר תורה ומצוות ומעוניין לעלות לארץ ישראל, אם להשתדל למנוע אותו מזה. והשיבו שבלי ספק עדיף שיעלה לא"י, אף אם אינו שומר ת"מ, כי יש לקוות שילדיו יהיו יהודים יחזרו לשמור ת"מ, אבל אם ישאר בחו"ל וינשא לגויה, תפסק השלשלת ואין לו תקוה."

⁴ עיין בגליון 42 ב"דבר העורך" בהרחבה. ובגליון 40 "מדברי רבותינו" על הגר"ח זוננפלד, בד"ה "לא לעשות חטבות" - "כי גדולים אלה ראו גם את הדור שלנו עם 'הציונים'... ועל זה ענו להם היושע וכלב. והביא כבשי דרחמנא למה לנו."

⁵ ובגליון 20 "מדברי רבותינו" על האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג זצוק"ל, בד"ה "והמטרגט משתיקן אותו".

⁶ ובגליון 24 ב"מעניני הפרשה", וב"נבואות ה'" - "מלכות אדום מגדלת את מלכות ישראל".